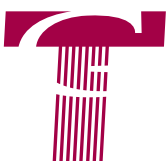
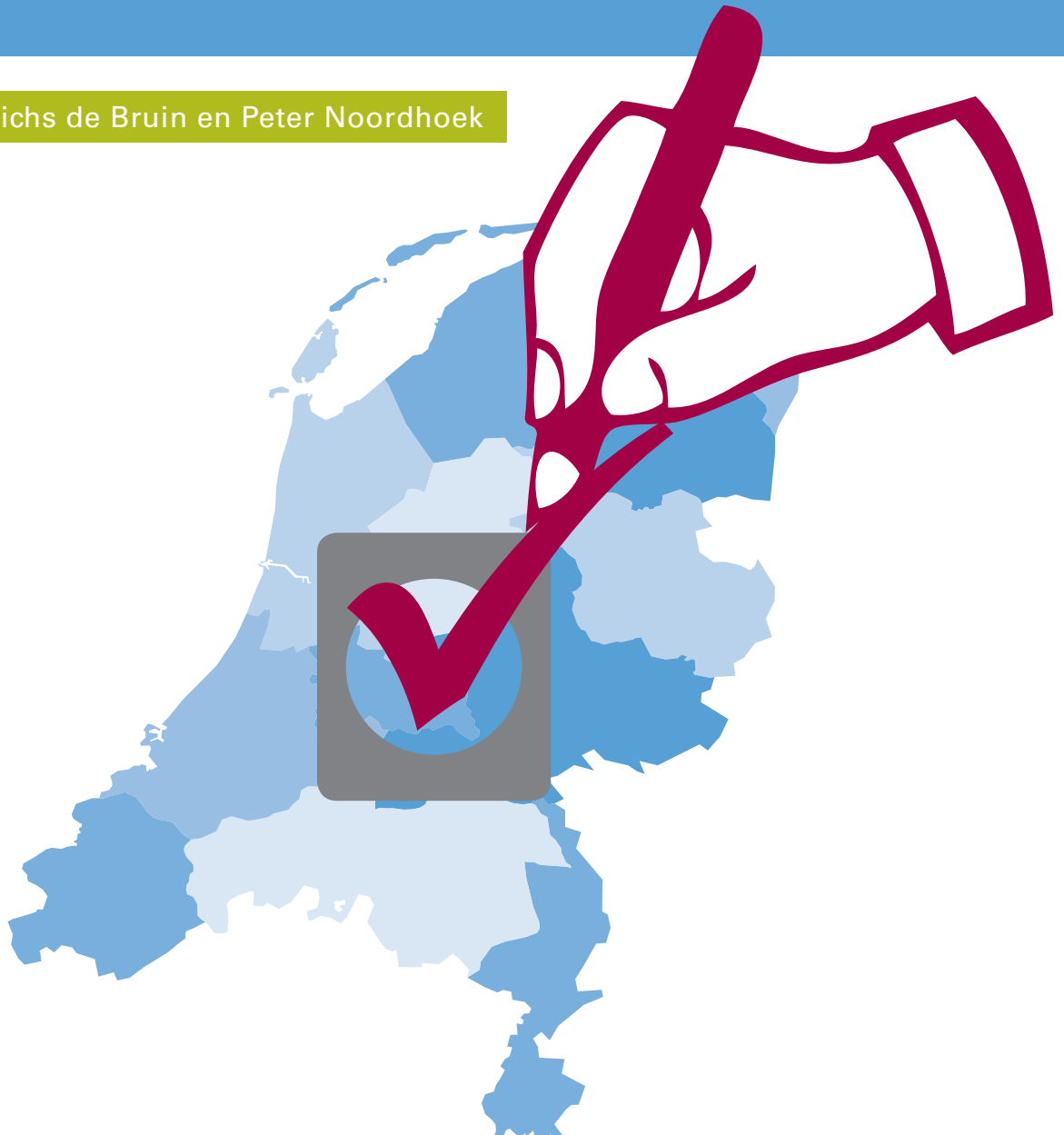

Liesbeth Spijes: durf te differentiëren

Rob Lambrichs de Bruin en Peter Noordhoek

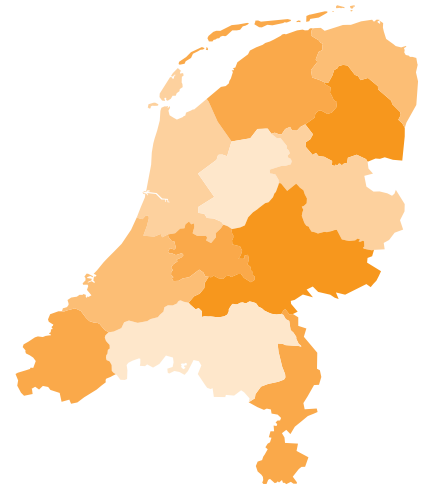

Dit interview maakt deel uit van de publicatie 'Door het verdwijnpunt. Perspectief voor provincies' van de hand van Rob Lambrichs de Bruin en Peter Noordhoek.

Beide hebben een aantal bekende en minder bekende personen geïnterviewd voor deze publicatie. In dit interview komt Liesbeth Spies aan het woord, o.a. waarnemend partijvoorzitter CDA en lijsttrekker CDA voor de provincie Zuid-Holland.

Voor meer info
ldb@tg.nl of dpn@northedge.nl.

U kunt ons ook volgen op LinkedIn en
Twitter [@PeterNoordhoek](#) en [@rob_ldb](#)

Liesbeth Spies: durf te differentiëren

We worden als interviewers in één van de hoge, gezichtsloze zalen van de provincie Zuid-Holland gezet, gelukkig wel met broodjes, want het is lunchtijd. Liesbeth Spies is lijsttrekker voor het CDA in deze provincie en heeft als verder ambteloos burger logischerwijs geen eigen kamer in het provinciehuis. Hoewel, ambteloos? Als ze met de telefoon aan haar oor druk pratend binnenkomt, heeft dat alles te maken met de functie die ze de dag ervoor heeft aanvaard, die van waarnemend partijvoorzitter van haar partij. De onrust die dat geeft, maakt dat we direct het gesprek inschieten, haar regelmatig zoemende telefoon verder negerend.

We hebben een taakverdeling gemaakt. Rob stelt de vragen, Peter schrijft. 'Deze publicatie gaat over veranderen', zo doet Rob zijn eerste voorzet. 'Veranderen vraagt om passie. Wat is jouw passie voor de provincie?'

Liesbeth denkt even na en komt dan met een antwoord dat direct verraadt waar ze tot voor kort werkte. 'Dat is dezelfde passie waardoor ik ook voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer heb gekozen. Begrijp me goed, dat was niet vanzelfsprekend. Ik zag de Tweede kamer als iets waarin vooral veel gepraat werd. Mijn reserves waren groot. Pas gaande weg zag ik dat je van daaruit wel degelijk concreet wat kan betekenen en werd mijn enthousiasme groter.

Voor de provincie geldt dat minstens zozeer. De schakelrol tussen het abstracte en concrete is nog sterker. Daarbij heb ik een grote liefde voor het fysiek domein. Laat mij maar met laarzen ergens doorheen baggeren. Heerlijk. Dat is dan ook bij uitstek het werkterrein van de provincie. Het bekent dat je je bezig mag houden met de vraag of Shell Pernis een milieuvergunning krijgt, of

met de vraag of de natuurdoelen in de Hoeksche Waard gerealiseerd kunnen worden door in de Leenherenpolder land onder water te laten lopen of er toch koeien op te laten lopen.

Mooi werk dus, dat ze ook kent van haar werkzaamheden voordat ze de landelijke politiek inging. Voor Liesbeth Spies is de provincie als instituut echter geen doel op zich. De 'core-business' van de overheid is dienen, in welke vorm dan ook. In die zin zijn er geen taboes op de vraag hoe de overheid ingericht moet worden en of, en zo ja, welke, rol er dan voor het middenbestuur is.

Dat gaan we gelijk maar eens testen. In het Regeerakkoord blijft veel bij het oude, maar er staan wel een aantal intrigerende passages in over bijvoorbeeld de Randstadprovincie en de nieuwe 'infrastructuur autoriteit'. Over de Randstadprovincie wil ze kort zijn. Als er een concreet besluit komt om die Randstadprovincie te vormen, zo zegt ze, dan zullen we loyaal aan de slag gaan en dan zal je zien dat die er gewoon komt. In ieder geval ziet ze niet dat we het Malieveld opgaan om tegen de komst ervan te gaan protesteren. Ondertussen is het voor haar wel de vraag of het verstandig is om daar nu je energie in te stoppen. Ze deelt de lof die er aan alle kanten wordt uitgedeeld aan het project 'Randstad Urgent' en vindt die opzet bij uitstek geschikt om via samenwerking van onderop met typische Randstadproblemen om te gaan. Op basis van bestuurlijk lef heeft dat tot meer resultaat geleid dan vele jaren stukken en boeken schrijven – op dit punt kijkt ze ons veelbetekenend aan – over de toekomst van de provincie. Het enige kritiekpunt dat ze er op heeft is dat het kennelijk niet lukt om het succes van deze aanpak voor het voetlicht te

brenghen. Maar wat moet je dan? Je weet, zo onderstreept Liesbeth, dat elk alternatief voor de huidige provincie-structuur weer leidt tot nieuwe grensgeschillen. Het is ook ondenkbaar dat je een grote Randstadprovincie kan vormen zonder dat je ook elders in ons land tot de vorming van grotere landsdelen komt. Nu al kan je een provincie als Zuid-Holland met 3,5 miljoen inwoners nauwelijks vergelijken met een provincie als Zeeland met 300.000 inwoners. En dan ga je die verschillen nog groter maken? Nogmaals, niets is onbespreekbaar, maar welk probleem lossen we daar nu eigenlijk mee op?

We werpen tegen dat het feit dat 'Randstad Urgent' geen aandacht krijgt een indicatie is van het gevoel dat men in het middenbestuur niet in staat is om echt iets aan te pakken. De beperking van de provincie in het aantal taken dat ze voor haar rekening neemt, de mogelijke vorming van de Randstadprovincie; zijn dat geen tekenen van een duidelijke strategie gericht op een verkleining van de rol. Een 'sterfhuisconstructie' als prikkel voor verandering? In ons boek willen we ons richten op de verandervraag naar het 'hoe?'. Er lijkt via de taakver-smalling en fusie toch sprake te zijn van een strategie van geleidelijke opheffing.

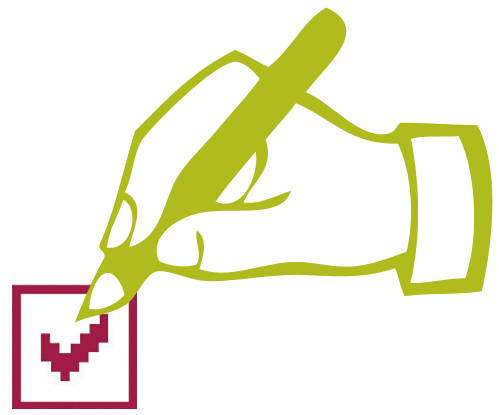
Laconiek stelt Liesbeth Spies daarop dat het dan een wel erg trage prikkel is die hier wordt gehanteerd, als opheffing inderdaad het doel is – en daar is ze nog niet zo van overtuigd. En over het hoe gesproken: hoe stel je je dat concreet voor? Bij de fusie van de Randstadprovincies zal er waarschijnlijk, analoog aan wat er voor gemeentelijke fusies geldt, een ARHI-achtige aanpak moeten worden gevolgd, waarbij er zeker ook sprake zal zijn van een wetswijziging. Zelfs als er sprake is van spoed, dan nog duurt het zeker 6 jaar. Weer: welk probleem los je zo op?

Op dit punt komen we met een gedachtesprong. Is dit dan ook niet de reden dat de 'infrastructuur autoriteit'

er komt. Daar is slechts een enkele wet voor nodig en ondertussen kan dat veel van de taken van de provincie opvangen. Wij opperen dat de komst van de autoriteit misschien vooral als teken van ongeduld moet worden gezien. Wij sluiten daarbij niet uit dat het hier vooral gaat om het ongeduld van het VVD-Kamerlid, de heer Charlie Aproot, maar het is toch niet voor niets dat dit in het akkoord staat.

Verwijzend naar het gesprek dat we met Roel Bekker hebben gehad, is de komst van een autoriteit wellicht te duiden als een volgend teken van een verschuiving richting een meer functioneel bestuur. Op dit punt lopen we bij Liesbeth eerst aan tegen een muur van scepsis. Opnieuw verwijst ze naar Randstad Urgent. Dat werkt ook, maar dan zonder een nieuw instituut. De vraag is ook waar de Autoriteit haar autoriteit vandaan gaat halen. Waar haal je de democratische legitimering vandaan? In de aansluiting bij een WGR-structuur, bij de Tweede Kamer? Staan die er dicht genoeg bij? Dat zijn meer dan technische vragen. Het zegt iets over waar je het handelen van de overheid aan wilt toetsen.

In het gesprek daarover wordt wel duidelijk dat juist op het punt van de democratische legitimering er zorgen bij Liesbeth Spies zijn. We hebben de opkomstpercentages bij de laatste Provinciale Statenverkiezingen meegenomen, maar daar verassen we haar niet mee. Die kent ze goed en ze vindt die absoluut te laag. Ze weet ook dat het toevoegen van een politieke component aan iets wat als functioneel bestuur wordt gezien – we hebben het bijvoorbeeld over de waterschappen – niet populair is en het waarschijnlijk ook niet zomaar zal worden. Tegelijk vindt ze dat je op dit punt niet voor de weg van de minste weerstand moet kiezen. Het is te gemakkelijk om te zeggen: dit is functioneel bestuur, hang het maar ergens onder. Voor de betrokken organisaties is het niet meer dan gezond om regelmatig van je burgers te

horen wat ze ervan vinden. Het is zo goed om zichtbaar aanspreekbaar te zijn. Maar ook andersom moeten we volgens Liesbeth Spies niet zomaar accepteren dat de politiek verdwijnt uit het middenbestuur. Dat is te populistisch, te gemakkelijk. Je mag een zekere betrokkenheid verwachten van de burger waar hij of zij onderdeel van is. Dat mag rustig verder gaan dan een burger zeggenschap geven over bijvoorbeeld een schoolkeuze. Je moet mensen in hun kracht stellen en verantwoordelijkheid geven. In ieder geval moet je hele goede argumenten hebben om je democratische legitimering op te geven. Daarbij moeten we volgens Liesbeth ook niet te snel de conclusie trekken dat het een kwestie van identificatie met de eigen provincie is. Hoewel je zou mogen verwachten op grond van die identificatie (immers hebben Friezen en Zeeuwen met Friesland respectievelijk Zeeland wat Zuidhollanders – bestaan die? - niet met Zuid-Holland hebben) dat de opkomst in een provincie als Friesland hoger is dan die in Zuid-Holland, blijkt die opkomst ongeveer gelijk te zijn. Dus wat is er echt aan de hand?

Vanaf hier wordt het gesprek even meer een gezamenlijke zoektocht, totdat Liesbeth haar conclusie trekt. De zoektocht raakt weer aan het bekende thema van de schaalgrootte. Na de bekende sprongen door het huis van Thorbecke, met Europa wellicht als nieuwe derde laag, komen we uit bij de voormalige gemeente Aarlanderveen, nu deel van de gemeente waar Liesbeth woont, Alphen aan den Rijn. Een paar jaar geleden deed zich de mogelijkheid voor om in het kader van de voorgenomen vorming van de gemeente Nieuwkoop een grenscorrectie te doen waarbij Aarlanderveen deel zou worden gemaakt van deze nieuw te vormen gemeente met een landelijk karakter. Zo logisch als dat ook leek, de bewoners moesten er niets van hebben. Ze waren deel geworden van de Alphenese gemeenschap en gaven

de voorkeur aan de voorzieningen die de stad hen bood. Er was dus voldoende aandacht voor hen binnen het grotere geheel. Nu zal dat niet overal het geval zijn, maar waarom durven we niet wat meer naar de verschillen in situatie te kijken?

Neem de jeugdzorg zoals die nu in het provinciale pakket zit. In een provincie als Drenthe vinden de 12 gemeenten van die provincie het een zegen dat er een provinciale partner is die de coördinerende werkzaamheden voor hen doet. In andere provincies zal dat inderdaad anders liggen. In een provincie als Zuid-Holland zal het beeld gemengd zijn. Steden als Rotterdam en Den Haag kunnen dat absoluut zelf doen, maar er zijn ook nog kleinere gemeenten die absoluut niet zitten te wachten op nog een taak er bij Tussen neus en lippen door stelt Liesbeth dat ze het toch wel spijtig vindt dat we niet meer werken met een 2e lijnconcept voor de overheid; het huisarts – specialist model. Maar haar echte boodschap is deze: durf te differentiëren. Dit is al eerder benadrukt in VNG-verband, maar ze zou het nog krachtiger willen zeggen: durf naar de situatie te kijken en daar je oplossing op toe te snijden.

Dat gezegd hebbend, komen we wel bij deze vraag uit: zouden we de provincie anno nu in het leven roepen als we de keus zouden hebben? Waarschijnlijk toch wel. Liesbeth, nu vol overtuiging: Ook al is het soms een kwestie van pappen en nathouden, we hebben de provincie al sinds 1813 werkbaar gemaakt. Laten we toch ophouden energie in allerlei alternatieven te steken en wat we hebben werkbaar houden!

Van onze kant, het gesprek met Bekker in het hoofd, nog maar eens: dus niet een meer functionele kant op? Niet te holistisch redeneren, is de reactie. Pas op met al die 'door het CPB gegenereerde meerjarenambities'. Dat is al snel te technocratisch en uiteindelijk te traag. Een bestuurlijke entiteit als de provincie, met kritische

Statenleden en achterbannen, heeft altijd meer ambitie dan een uitvoerend orgaan van het Rijk en blijft dichterbij waar ze ooit voor is opgericht.

Daarbij hoeft over de rol van de provincie ook niet zoveel discussie te zijn, als we er verstandig mee omgaan. We hanteren terecht het uitgangspunt dat alles wat bovenlokaal is een provinciale aangelegenheid is. Maar als je bijvoorbeeld te maken hebt met de ringweg van Rotterdam, dan moet je wel het verstand blijven gebruiken; de ringweg zelf aan de gemeente overlatend en je als provincie vooral druk maken over de goede aansluiting op de rest van het wegennetwerk. Daar kan je prima uitkomen. Het vraagt wel de bereidheid om je te gedragen naar de bedoelingen van de wet. Lastiger is wel hoe je in zo'n proces als provincie zichtbaar blijft, want erg spectaculair is het niet. Daarop komen wij in de reactie met het voorbeeld van de Rijn-Gouwe Lijn. Dat is spectaculair genoeg en de provincie, vooral in de persoon van gedeputeerde en partijgenoot Asje van Dijk, heeft meer dan ooit laten zien dat het haar menens is met haar taakopvatting om voor een goede infrastructuur te zorgen. Jawel, zegt Liesbeth, maar de kern van de zaak is hier niet een provincie die zo nodig wilde doorzetten. Het lijkt fout te zijn gegaan in de verwachtingen die de gemeente heeft gewekt richting de inwoners over wat er wanneer nog aan besluitvorming mogelijk was. Dat is wel iets om van te leren.

Aan het einde van het gesprek, als de stoom wat uit onze pogingen gaat om te zien of we nog wat gaten in het betoog van Liesbeth Spies kunnen schieten, komen we op het onvermijdelijke punt van de financiën en maakt ze nog een relevante observatie over de rol van de provincie. Vertaal niet alles direct naar een financiële discussie, is haar boodschap. Natuurlijk is er een stevige discussie te voeren – zeker ook over de onderlinge verdeling van de vermogens tussen de provincies – maar het

zou een misvatting zijn om alles naar geld te herleiden. Een punt als de ruimtelijke inrichting van Zuid-Holland is van vitaal belang voor Zuid-Holland. De provincie speelt daar een rol in die echt meerwaarde heeft, maar er hangen voor de uitvoering van die taak zelf geen grote budgetten aan. Zo kan je ook zichtbaar zijn, lijkt ze aan te geven.

Ons geeft dit voorbeeld de energie om nog een keer door te prikken. Wie betaalt, bepaald, zo luidt het gezegde.

Als het nu voor een bepaald project – zeg, de Rijn-Gouwe Lijn – blijkt dat het zonder provinciaal geld niet van de grond komt, moet de provincie dat dan doen. Ja, is het antwoord. Maar wat als dat betekent dat de provincie geld moet gaan steken in de aanschaf van bijvoorbeeld wagons? Hoewel je in een situatie kan komen dat het nodig is om ook financieel een doorbraak te maken, is ze daar duidelijk over: dat is geen rol voor de provincie. Ook hierin blijft haar perspectief bestuurlijk – en niet functioneel of uitvoerend.

Twynstra Gudde

ADVISEURS EN MANAGERS

Samen met onze opdrachtgevers komen tot nieuwe antwoorden op vragen, tot het creëren van kansen. Dat betekent goed luisteren, durven doorvragen en kritisch blijven. Eigenschappen die onze adviseurs en managers kenmerken. Zodat u de juiste strategische keuzes kunt maken.

Resultaat: een andere, verfrissende kijk op uw vraagstuk, met oplossingen die echt werken. Onze mensen staan u terzijde. Twynstra Gudde staat erachter.

Twynstra Gudde *Anders denken, gewoon doen*

Twynstra Gudde
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort
Postbus 907
3800 AX Amersfoort

Tel 033 4677777
Fax 033 4677666
info@tg.nl
www.twynstragudde.nl

Northedge

www.northedge.nl
Twitter: @PeterNoordhoek

